

ks. Wojciech Lech

WŁADZA SZAFARZA SAKRAMENTU POKUTY
W ZAKRESIE ODPUSZCZANIA GRZECHÓW I ZWALNIANIA Z KAR
W PRAWIE KOŚCIOŁA ŁACIŃSKIEGO

STRESZCZENIE

Szczególnym znakiem przebaczenia oraz środkiem i narzędziem do pojednania wier- nego – penitenta – z Bogiem i Kościołem jest sakrament pokuty. Kościół nieustannie zabiega o to, aby sakrament ten był sprawowany we właściwy, ważny i godziwy sposób. W jego spra- wowaniu mogą zdarzać się, niestety, pewne nadużycia, zachodzące zarówno po stronie peni- tenta, jak i szafarza.

Celem podjęcia tematu dysertacji jest chęć uporządkowania i interpretacji obowiązują- cej w tym zakresie dyscypliny Kościoła katolickiego. Po promulgacji w 1983 roku Kodeksu Prawa Kanonicznego, papieże wydali kilka dokumentów nowelizujących prawo kanoniczne, które dotyczyły władzy szafarza sakramentu pokuty oraz możliwości związanych z odpuszcza- niem niektórych grzechów, a także zezwalających na zwalnianie z kar kościelnych w zakresie wewnętrznym. Władza szafarza w zakresie odpuszczania grzechów została poszerzona, a także rozszerzono katalog przestępstw, które nie zostały zamieszczone w kodeksie z 1983 roku. Do- tyczy to zwłaszcza sytuacji odnoszących się do przestępstw przeciwko świętości sakramentów oraz wyboru papieża przez konklawe, a także powstałej (w niektórych regionach) praktyki spo- wiadania się z grzechów pokoleniowych, czy spowiedzi furtkowych.

W monografii przyjęto i udowodniono tezę, którą ujęto w następujące pytania: Jaki jest zakres władzy szafarza sakramentu pokuty odnośnie do odpuszczania grzechów i zwalniania z kar kościelnych? W jakich sytuacjach władza odpuszczania grzechów jest ograniczona oraz jakie są skutki absencji szafarza, który działa wbrew występującym ograniczeniom? Czy ka- płań mający upoważnienie do spowiadania może rozgrzeszyć każdego penitenta z grzechu, bę- dącego równocześnie przestępstwem, za popełnienie którego zaciągnął on na mocy samego prawa karę ekskomuniki lub interdaktu zabraniającą przyjmowania sakramentów? Jakie wa- runki musi spełnić penitent, aby otrzymać sakramentalne rozgrzeszenie?

Analiza przepisów prawnych dotyczących wskazanych zagadnień, ukazała troskę pra- wodawcy kościelnego o jak najlepsze zabezpieczenie dobra duchowego wspólnoty ludu

Bożego w akcie sakramentalnej spowiedzi. Określenie obowiązków i praw szafarza sakramentu pojednania i pokuty ma chronić penitenta przed niewłaściwym wypełnianiem tej funkcji, a także przed ewentualnymi nadużyciami.

W celu odpowiedzi na postawione w dysertacji pytania, podjęto odpowiednią analizę norm Kościoła katolickiego. Zbadano obowiązujący katalog przestępstw oraz możliwości zwalniania z kar w akcie sakramentalnej spowiedzi.

Dysertacja składa się z wykazu skrótów, wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia oraz wykazu bibliograficznego. Każdy z rozdziałów został opatrzony szczegółowymi wnioskami. Rozdział pierwszy – stanowiący wprowadzenie do podejmowanej tematyki – zawiera teologiczno-kanoniczne podstawy sakramentu pokuty. Analiza objęła biblijne źródła pokuty zapisane w Starym i Nowym Testamencie, a także zagadnienie pojednania i pokuty w życiu oraz liturgii Kościoła na przestrzeni wieków. Zinterpretowane zostały kanoniczne podstawy omawianego sakramentu. Odniesiono się do nauczania i decyzji papieży, doktryny Soboru Watykańskiego II i posoborowej reformy prawa kanonicznego, a także pokodeksowej dyscypliny kościelnej. Ukazano istotę sakramentu oraz sposoby jego sprawowania.

W rozdziale drugim podjęto problem władzy szafarza sakramentu pokuty w zakresie odpuszczania grzechów. Ukazano kapłana jako szafarza tego sakramentu, szczegółowej analizie poddając pojęcie *facultas ad absolutionem*, które stanowi akt powierzenia władzy rozgrzeszania. Uwzględniono wyjaśnienia terminologiczne, sposoby uzyskiwania, utratę oraz ograniczenie *facultatis*. Wskazano na obowiązki spowiednika, do których należą: sprawowanie sakramentu w warunkach zwyczajnych, a także w przypadku konieczności oraz w niebezpieczeństwie śmierci, wysłuchanie i pouczenie penitenta, nałożenie zadośćuczynienia, udzielenie absolucji oraz zachowanie *sigillum sacramentale*. Wyszczególniono występujące zakazy, w tym praktykę spowiedzi furtkowej. Przedstawiono podstawowe prawa spowiednika, do których zaliczono: spowiedź w odpowiednim miejscu i czasie, stawianie pytań oraz odłożenie absolucji lub odmowę udzielenia rozgrzeszenia.

W rozdziale trzecim przeprowadzono analizę zakresu władzy szafarza sakramentu pokuty w aspekcie zwalniania z zaciągniętych kar. Ukazano poszczególne cenzury oraz ich skutki w życiu sakramentalnym wiernych. Podjęta została szczegółowa analiza katalogu poszczególnych przestępstw ograniczających władzę odpuszczania grzechów oraz kwestie związane ze zwalnianiem z kar w prawodawstwie Kościoła łacińskiego. Przedstawiono zwalnianie z kar w okolicznościach zwyczajnych, którą posiadają: ordynariusz, biskup, kanonik penitencjarz, kapelani – szpitala, więzienia i na statku podczas podróży morskiej, Misjonarz Miłosierdzia oraz inni spowiednicy, którzy mogą otrzymać specjalne upoważnienie. Omówiono zwalnianie z kar w okolicznościach nadzwyczajnych, do których zalicza się przypadek naglący oraz

niebezpieczeństwo śmierci. W końcowej części rozdziału wskazano na sposób zwalniania z kar zarezerwowanych Stolicy Apostolskiej oraz kompetencje spowiednika.

Przeprowadzona w poszczególnych rozdziałach analiza zakresu władzy szafarza sakramentu pokuty, pozwoliła na sformułowanie wniosków *de lege lata*. Ponadto, rozważania podjęte w dysertacji ukazały nowe problemy i wątpliwości, które zostały przedstawione w formie postulatów *de lege ferenda*.

Analiza norm prawnych oraz dokumentów papieża i dykasterii Kurii Rzymskiej wykazała, że sprawowanie tego sakramentu należy do istotnych zadań i powinności kapłanów, jako jego szafarzy. Dlatego należy postulować, aby w seminariach duchownych z największą starannością nauczano teologii moralnej, teologii dogmatycznej, a przede wszystkim prawa kanonicznego, ze szczególnym uwzględnieniem prawa karnego i prawa o sakramentach świętych, co pozwoli na jak najlepsze przygotowanie kleryków do późniejszej posługi w konfesjonale. Co więcej, kapłani jako spowiednicy powinni nieustannie podejmować trud dokształcania i doskonalenia swoich kompetencji zwłaszcza w zakresie sprawowania sakramentu pokuty.

Obecnie, prawodawstwo kanoniczne – zdaniem autora dysertacji – nie daje wystarczających narzędzi umożliwiających spowiednikowi jednoznaczne określenie zakresu swoich uprawnień w tym sakramencie. Nadal istnieją trudności związane z interpretacją zakresu władzy spowiednika, szczególnie w aspekcie zwalniania z kar oraz interpretacji przepisów kanonicznego prawa karnego.